

En het eindexamen dan?¹

Onderzoek naar de ontwikkeling van de leesvaardigheid bij AIM-geïnspireerde lessen Frans in de bovenbouw van het VWO. In het onderzoek worden resultaten vergeleken van leerlingen die vanaf klas 1 Frans hebben geleerd met de AIM-methodiek, leerlingen die begonnen zijn met Grandes Lignes en in klas 4 verder gegaan met de AIM-methodiek en leerlingen die zes jaar lang Grandes Lignes en Libre Service hebben gehad.

Wim Gombert, Marjolijn Verspoor en Merel Keijzer

AIM is een doeltaal-voertaal methode die bestaat uit taalactiviteiten rondom een aantal verhalen en een aangepast taalcorpus (de Pared Down Language) zonder expliciete grammatica uitleg. Rouse-Malpat en Verspoor (2012) hebben laten zien dat leerlingen die de AIM methode gevolgd hebben in de onderbouw, beter Frans kunnen spreken en schrijven dan hun leeftijdsgenootjes die geen doeltaal-voertaal lessen hebben gehad. De AIM-methode voorziet in activiteiten voor in totaal ongeveer 200 klokuren taalonderwijs. In de praktijk betekent dit dat leerlingen tot halverwege klas 4 met AIM-content kunnen werken. Op het VMBO zal dit voldoende zijn als het aangevuld wordt met examenvoorbereiding in klas 4. In de bovenbouw HV zal dit aangevuld moeten worden met ander lesmateriaal. Op het Gomarus College te Groningen wordt geëxperimenteerd met AIM-geïnspireerde lesinhouden in klas 4, 5 en 6 van het VWO. Voor deze lessen wordt de AIM-methode aangevuld met lesmateriaal dat geïnspireerd is op de AIM-methodiek en dat (evenals AIM) een primaire focus heeft op het doeltaal-voertaal principe en de productieve vaardigheden. Het uiteindelijke doel van het experiment is dat het niveau van de (spontane) spreekvaardigheid van leerlingen veel hoger wordt.

Bij AIM-lessen in de onderbouw en AIM-geïnspireerde lessen in de bovenbouw ligt de focus dus op de ontwikkeling van de spreek- en de schrijfvaardigheid. Bijna alle activiteiten die in de lessen gedaan worden, hebben als doel de productieve vaardigheden te vergroten. De receptieve vaardigheden worden niet expliciet geoefend. Er wordt natuurlijk wel eens gelezen: Leerlingen moeten vragen beantwoorden over een verhaal waarbij ze het verhaal kunnen raadplegen. Deze vragen worden ook schriftelijk aangeboden en moeten dus ook gelezen worden. Maar er is in de AIM-lessen in de onderbouw geen structurele aandacht voor de leesvaardigheid zoals dat in veel gebruikte communicatieve leergangen gebruikelijk is: Een uitgangstekst met vragen en extensieve leesopdrachten opdrachten. Ook is er geen structurele aandacht voor de luistervaardigheid: Deze ontwikkelt zich op een natuurlijke wijze doordat voortdurend de doeltaal gebruikt wordt.

Dit onderzoek richt zich op de ontwikkeling van alle vaardigheden. Maar bij de kwaliteitscriteria die gebruikt worden om scholen te beoordelen zijn de receptieve vaardigheden van leerlingen erg belangrijk omdat hiervoor landelijk genormeerde toetsen gebruikt worden. Het is dus bijzonder interessant om te zien hoe deze vaardigheden (en dan vooral de leesvaardigheid) zich ontwikkelt met een methodiek die vooral oog heeft voor de

¹ Dit rapport is een tussenrapportage van het PhD onderzoek van Wim Gombert, begeleid door Prof. Dr. M. H. Verspoor en Dr. M.C.J. Keijzer.

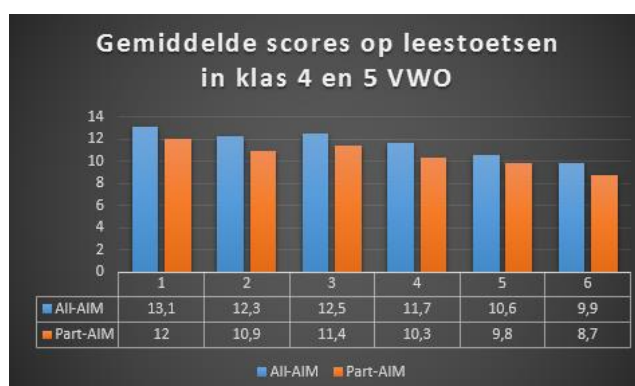
spreekvaardigheid. Bovendien is het belangrijk voor de slaagkans van leerlingen om goed te scoren op het Centraal Examen.

Het belang van de school en van de leerling is dus gediend met een situatie waarbij een toename van het niveau van de spreekvaardigheid niet tegelijk een verlaging van het niveau van de leesvaardigheid met zich mee brengt. Om die reden wordt de leesvaardigheid in klas 4 en 5 drie maal per jaar getoetst en wordt er in het begin van klas 6 VWO een volledig Eindexamen gemaakt. In het vervolg van dit artikel zal een aantal tussenresultaten gerapporteerd worden.

Voor de leesvaardigheid is gebruik gemaakt van toetsen die zijn samengesteld met behulp van het programma Mix en Meet van het CITO. Hiermee zijn leestoetsen gemaakt die elk een maximumscore van 15 kennen en in één lesuur zijn te maken. Het niveau van de leestoetsen is ongeveer in overeenstemming met het moment van afnemen maar uit een lagere gemiddelde score op een volgende toets kan niet onmiddellijk geconcludeerd worden dat het niveau minder is toegenomen. De toetsen hebben dan ook niet als doel om een vaardigheidsontwikkeling te meten maar om verschillen in vaardigheid tussen twee groepen leerlingen op één bepaald moment te meten.

Er worden drie groepen leerlingen onderscheiden: De eerste groep (No-AIM) bestaat uit leerlingen die Frans hebben geleerd met Grandes Lignes in de onderbouw en Libre Service in de bovenbouw. De tweede groep (Part-AIM) bestaat uit leerlingen die Frans hebben geleerd met Grandes Lignes in de onderbouw en vanaf klas 4 Frans hebben gekregen met AIM-geïnspireerde lessen. De derde groep (All-AIM) bestaat uit leerlingen die alleen AIM- en AIM-geïnspireerde lessen hebben gevolgd.

Als we kijken naar de gemiddelde scores op zes opeenvolgende leestoetsen in klas 4 VWO en 5 VWO dan valt op dat in alle gevallen de gemiddeldes van groep 3 (All-AIM) hoger zijn dan die van groep 2 (Part-AIM). Een Independent Samples T-Test laat zien dat de verschillen voor de eerste vier toetsen significant zijn maar dat de verschillen bij de laatste twee toetsen niet significant zijn.

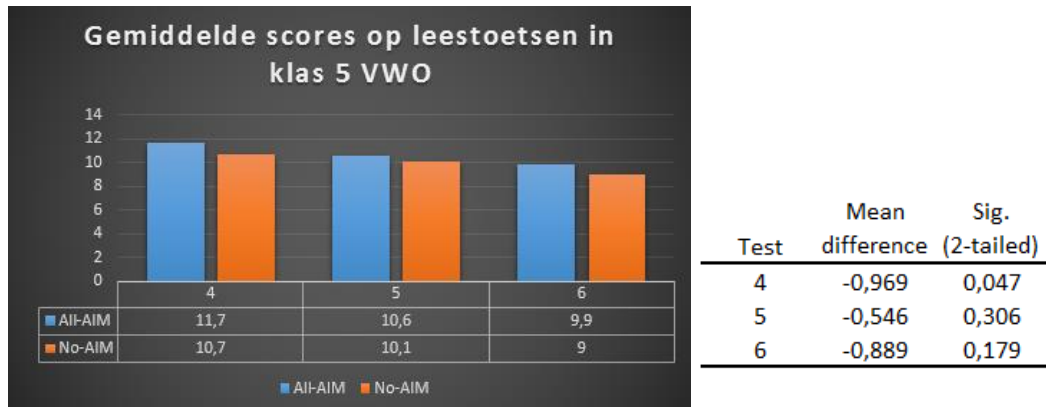

Test	Mean difference	Sig. (2-tailed)
1	-1,140	0,000
2	-1,350	0,004
3	-1,129	0,007
4	-1,423	0,001
5	-0,868	0,146
6	-1,139	0,105

Tabel 1: Verschillen tussen gemiddelde scores op leestoetsen van Part-AIM- en All-AIM-groep in klas 4 en 5 en significanties.

Voor de laatste drie toetsen (in klas 5) zijn ook gegevens beschikbaar van een groep leerlingen die Frans hebben geleerd met behulp van de meer “traditionele” leergangen Grandes Lignes en Libre Service (No-AIM). Deze groep heeft zes jaar lang methodisch

geoefend met de leesvaardigheid. Als we kijken naar de verschillen tussen de gemiddelde scores van deze groep en die van de All-AIM-groep dan valt ook hier op dat de All-AIM leerlingen gemiddeld beter scoren. Bij de eerste toets is sprake van een significant verschil. Bij de andere twee niet.

Tabel 2: Verschillen tussen gemiddelde scores op leestoetsen van No-AIM- en All-AIM-groep in klas 5 en significanties.

Als we naar de verschillen kijken dan valt een aantal zaken op. Het eerste is dat leerlingen die drie jaar lang structureel leesonderwijs hebben gehad met de methode Grandes Lignes significant lager scoren op de eerste leestoets in VWO-4 (oktober) dan de leerlingen die in de onderbouw les hebben gehad volgens de AIM-methode waarbij de primaire focus lag op de ontwikkeling van de spreekvaardigheid en waarbij amper gelezen werd.

Het tweede is dat deze verschillen in klas 4 en 5 blijven bestaan maar bij de laatste twee toetsen niet meer significant zijn.

Tenslotte valt op dat een groep leerlingen die 6 jaar lang structureel leesonderwijs heeft genoten (met Grandes Lignes in de onderbouw en met Libre Service in de bovenbouw) op de laatste drie toetsen een lager gemiddelde heeft dan de groep leerlingen die 6 jaar lang AIM- of AIM-geïnspireerde lessen heeft gehad waarbij amper gelezen werd. Alleen de verschillen bij toets 4 zijn significant te noemen.

Op basis van deze gegevens is de conclusie gerechtvaardigd dat AIM-leerlingen zonder structurele leesvaardigheidstraining toch een niveau halen dat niet onderdoet voor dat van niet-AIM-leerlingen. Uit de gegevens blijkt dat een doeltaalmethodiek niet alleen effectief is op het gebied van de spreekvaardigheid maar ook op effectieve wijze de leerlingen hun leesvaardigheid laat ontwikkelen. De angst dat het verleggen van de focus van taalvaardigheidstraining naar de spreekvaardigheid ten koste gaat van het eindexamencijfer is daarom ook niet terecht.